

คุณธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เมื่อวานว่าคุณกิเลสใจ ให้เห็นกิเลส วันนี้คุณธรรมนะ เวลาถ้าธรรม คุณธรรมกับคุณกิเลสมันต่างกัน เราไม่ใช่คุณกิเลส เราให้เปรียบเทียบกิเลส ให้เปรียบเทียบกิเลสให้มันเห็นใจ ให้มันเห็นว่ากิเลสมันน่ากลัวขนาดไหน แม้แต่เตรียมอาวุธไว้แล้วยังสู้มันไม่ได้ ศึกษาเล่าเรียน อาวุธมาเต็มๆเลย เสร็จแล้วก็มาเป็นจี้ข้ามัน

แต่ถ้าคุณธรรม เห็นไหม ในวันมาฆบูชา พระ ๑,๒๕๐ องค์มาฟังพระพุทธเจ้า มาเคารพพระพุทธเจ้า มาด้วยกันโดยไม่ได้นัดหมาย ๑,๒๕๐ องค์ เป็นเอหิภิกขุทั้งหมดเลย เป็นพระอรหันต์ทั้งหมดเลย แล้วเวลามาสนิมสรสนับาดนั่งกันเฉย นั่งกันสงบเงียบเลย รอฟังแต่พระพุทธเจ้าจะให้โอวาท แม้แต่พระอรหันต์ เห็นไหม พระอรหันต์ทั้งหมดเลย แล้วเป็นลูกด้วย พ่อบวชให้เอง แต่เวลามาเฝ้าพระพุทธเจ้านี้รอแต่ฟัง พระพุทธเจ้าบอกเลย “ไม่ทำความชั่วทั้งหมด ทำแต่ความดี แล้วทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว” นี่โอวาทปาติโมกข์ พระพุทธเจ้าปฏิญาณให้กับพระอรหันต์ทั้งหมดเลย แล้วในสโมสรสนับาดนั่งเงียบ มีความสุขมาก

ฉะนั้น ถ้ามีความสุขมาก ธรรมต้องเป็นอย่างนั้นทั้งหมดหรือ? ธรรมนี้ต้องมานั่งเงียบๆ อย่างนั้นหรือถึงว่าเป็นธรรม แล้วธรรมที่เวิร์คออกไปเป็นงานเป็นการนี้เป็นธรรมที่ผิดหรือ? ไม่ผิดหรอก แต่มันทำแล้วมันต้องเป็นประโยชน์นะ คุณอย่างพระพุทธเจ้าจะทรมานชฎิล ตอนพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ออกไปจะทรมานชฎิล ๓ พี่น้อง ๑,๐๐๐ คน ๕๐๐, ๓๐๐, ๒๐๐ ๓ คนพี่น้องนะ พระพุทธเจ้าไปทรมานนะ ไปอยู่กับพญานาค ให้ไปอยู่ในโรงไฟ เพราะพวกนี้บูชาไฟจะมีฤทธิ์มาก ไปอยู่กับพญานาค ให้พญานาคพ่นไฟใส่ พระพุทธเจ้าก็เอาพญานาคใส่บาตรให้ดู “โอ้.. สมณะคนนี่เก่งนะ แต่ไม่ใช่พระอรหันต์หรอก เราเป็นพระอรหันต์ แพ้เรา”

นี่พอเสร็จแล้วออกไปอีกนะ ทรมาน เฟ่งไฟ จุดไฟเผา ไฟดับ เคนจงกรม น้ำท่วม พายุพัด พระพุทธเจ้าเอาอยู่ได้หมดเลย แต่เขาก็ยังพูดอยู่คำหนึ่งว่า “เออ สมณะองค์นี้เก่งเนาะ แต่ไม่ใช่พระอรหันต์หรอก เราเป็นพระอรหันต์” นี่กิเลสมันเหนือธรรมไง ก่อนที่จะได้ นี่คือการทรمان กันก่อนไง ความดีเสมอ ความถ่อมมันในใจ ทั้งๆ ที่เห็นอยู่ว่าพระพุทธเจ้าเก่งนะ ฤทธิ์ของเขา ทั้งหมด ฤทธิ์ของเขาทั้งหมดเขาทำได้ขนาดไหนพระพุทธเจ้าปราบได้หมดเลย แต่ก็ยังไม่ยอมรับ ใจ บอกว่าสมณะองค์นี้เก่ง แต่ไม่ใช่พระอรหันต์ เราเป็นพระอรหันต์ ทั้งๆ ที่ตัวเองไม่ได้เป็น แต่หลงไป เห็นใหม่

นี่ก่อนที่จะเป็นพระอรหันต์มันมีไอ้กิเลสของเราเองมันต่อต้านภายใน ทั้งๆ ที่มีเหตุมีผล ต่อหน้ามันนะ พระสมณะองค์นี้เก่งเนาะ พระพุทธเจ้านี้เก่งเนาะ แต่ไม่ใช่พระอรหันต์หรอก จนสุดท้ายพระพุทธเจ้าถึงบอกว่า “ไอ้ที่พูดนั้นมันผิด ทำไมหน้าด้านอย่างนั้น?”

จนต้องคอดอกสยบเลย สยบแล้วพระพุทธเจ้าถึงสอนเทศน์อาทิตย์ๆ ใจ บูชาไฟ ไฟเป็นของร้อน ตาเป็นของร้อน หูเป็นของร้อน ลิ้นเป็นของร้อน กายเป็นของร้อน อายตนะทั้งหมดเป็นของร้อนทั้งหมด ใจก็เป็นของร้อน เป็นของร้อนแล้วให้มีเหตุมีผล มันเผาร่างกายอยู่ จนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด ๑,๐๐๓ องค์ ๓ พี่น้อง

นี่พอสำเร็จมาแล้วเป็นธรรม พอเป็นธรรม เห็นใหม่ พอไปหาพระเจ้าพิมพิสาร เขาเป็นศาสดาของพระเจ้าพิมพิสารก่อน แล้วขวามคชเขามองไ้ว่าระหว่างชฎิลกับพระพุทธเจ้าใครเป็นอาจารย์ ใครเป็นอาจารย์ใคร เพราะเป็นอาจารย์เก่าของเขา เหาะขึ้นไปบนฟ้าณะ แล้วลงมาถาม “พระพุทธเจ้านี้เป็นครูของเรา” เหาะขึ้นไป เพราะว่าที่นี้มันหมดแล้ว หมดจากกิเลสแล้ว หมดจาก ฤทธิ์ที่มีมันยังมีบริสุทธิ เมื่อก่อนฤทธิ์ที่มีอยู่นั้นมันเป็นฉาน เป็นสมบัติ เห็นใหม่ แต่พอสิ้นกิเลสแล้วฤทธิ์นี้เป็นธรรมชาติเลย เพราะมันมีอยู่แล้ว เพราะมีบารมีอยู่ ฤทธิ์เป็นธรรมชาติเลย เหาะขึ้นไปบนอากาศ ลงมาราบพระพุทธเจ้า เศียรชบบาทเลย “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา”

ให้ประชาชนทั้งหมดลงใจใจ ให้ลงใจแล้วเสียดูลงฟังพระพุทธเจ้าจะเทศน์ พระพุทธเจ้าจะสอน พระพุทธเจ้าเทศน์พระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโสดาบันขึ้นมาเลย นี่ธรรม พอธรรมแล้วมันจะสร้างประโยชน์ใจ สร้างเป็นประโยชน์ทั้งหมด นี่ถ้าเป็นธรรมนะ ธรรม ธรรมหมายถึงเป็นประโยชน์แล้วมันถูกต้อง

ดูอย่างพระเจ้าอะไรนั่นนะ ที่ว่ากษัตริย์เขาให้เป็นบริษัทบริวาร เป็นคนของวัดไง ทั้งตำบลเลย แล้วบิณฑบาตไปมีแต่คนจน เพราะคนทำงานให้วัด เด็กมันร้องไห้ให้หละ เด็กมันร้องไห้ เห็นเขาเล่นกัน เด็กมันร้องไห้ มันเห็นเขาเล่นนักขัตฤกษ์มันอยากได้ พระองค์นี้มีฤทธิ์ ก็เลยให้เขาเอานั่นนะ เป็นประเพณีของเขา เขาจะใส่พวกไม้ดอก ไม้ประดับ เขาก็เลยทำเป็นชฎา ไม้ดอกไม้ประดับแล้วเสกด้วยฤทธิ์ กลายเป็นมงกุฎเพชรเลย

พอกลายเป็นมงกุฎเพชร คนจนมันขึ้นไปไม่ได้หรอกที่จะมีมงกุฎเพชรอย่างนี้ แสดงว่าคนนี้ล็กมา ไปฟ้องกษัตริย์ กษัตริย์เอาเขาไปเลยนะ เอาเขาไปขังว่านี่ล็กของเขามา เพราะคนจนไม่มีสมบัติอย่างนี้ได้หรอก จนรุ่งขึ้นพระมาบิณฑบาตอีก พอมาบิณฑบาต

“อ้าว วันนี้เด็กคนนั้นไปไหนล่ะ?”

“โดนจับไปแล้ว เพราะว่าล็กเครื่องเพชรเขามา”

รู้เลยนะ ตามไป ตามหากษัตริย์ ตามหาบอกว่า “เด็กคนนั้น ไม่ได้ล็กของเขามาหรอก” แต่กษัตริย์นั้นบอกว่า “ล็กเขามา เพราะคนๆ นี้มันไม่มีปัญญาจะซื้อของนั้นหรอก”

เป็นไปได้ เป็นไปได้เพราะอะไร? เพราะฤทธิ์จากพระองค์นั้นไง แล้วพระรู้ได้อย่างไร? จับต้นเสาเลย ด้วยฤทธิ์นั้นต้นเสานั้นกลายเป็นทองคำทันทีเลย นี่ช่วยเด็กคนนั้นออกมา กษัตริย์เห็นปู้รู้เลย เพราะปัญญาทันกัน เข้าใจแล้วๆ สิ่งปล่อยหมด

นี่เวลาเป็นประโยชน์เอาเขาออกมาจาก... นี่ชีวิตเขาจะเสียไปไง เห็นไหม ทำให้เป็นประโยชน์ นี่ธรรม ธรรมจะสงเคราะห์โลก ธรรมจะช่วยโลก ธรรมมันต้องเป็นธรรม ธรรมมันเป็นความเจริญรุ่งเรือง ธรรมไม่เป็นการหลอกลวงใจ นี่เป็นธรรม แต่กว่าจะเป็นธรรม ผู้ที่จะเป็นธรรมได้ ดูอย่างชฎิลสิ บอกว่าสมณะองค์นี้เก่ง แต่ไม่ใช่เป็นพระอรหันต์ เราเก่งกว่า เพราะไอ้ทิฐิฐิมานะที่ปิดกั้น มันเลยไม่หันกลับมาดูใจของตัวเอง มันไม่หันเข้ามาชำระกิเลส มันมองแต่ส่งออกไปข้างนอกใจ

ฤทธิ์เดชอันนั้นมันเป็นฌาน มันเป็นสมาบัติ มันเป็นฤทธิ์เป็นเดช แต่มันเสื่อมได้ มันเป็นโลกียะ แต่ถ้าการชำระกิเลส ธรรมคือการชำระกิเลส กิเลสตัวนี้สำคัญที่สุดนะ กิเลสตัวนี้มันเอาเปรียบ มันเห็นแก่ตัว มันโกงถึงตัวเอง ไม่โกงคนอื่น โกงตัวเอง โกงชีวิตนี้ให้สิ้นไปไง มันโกง

ตัวเอง วันคืนล่วงไปๆ นี้เองตัวเอง เห็นใหม่ ตัวเองเกิดมาแล้วจะได้สร้างคุณงามความดี คุณงามความดีในอะไร?

ในศาสนาพุทธนี่นะ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไนแก้วสารพัดนึกไง แต่คุณงามความดีของเรา เราก็มองว่าเป็นคุณงามความดี เกิดมาในชาตินี้เป็นคนดี คนดี ทำดีเป็นดี ได้ดีด้วย แต่ดีในศาสนา เห็นใหม่ ดีในศาสนา ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามา ก็เลวในหัวใจจะไม่มีทางเห็นได้เลย จะเป็นไปไม่ได้ที่จะเข้ามา ดูอย่างชฎิลทั้ง ๓ ฤทธิ์เดชขนาดไหนแต่ส่งออก ยังมีฤทธิ์เดชเท่าไร มันยังสำคัญตนมากขนาดนั้น ทำความดีเท่าไรมันติดในดี

คนดีเวลาผิด ผิดมากนะ เพราะมันว่าดี พอดีเข้าใจผิดใจ ดีแต่ไม่มีสิ่งเปรียบเทียบ แต่ดีในพุทธศาสนา นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางหลักเอาไว้แล้วนะ ดีในศีลใจ ดีในศีล ดีในธรรม ดีในความกตัญญูรู้คุณคน รู้คุณ กตัญญูนี้สำคัญแล้ว ความกตัญญู ความดี การเลี้ยงพ่อแม่ นี่ถ้าโลกเขาว่าเลี้ยงพ่อแม่ เราก็ดูพ่อแม่อย่างนี้ แต่ถ้าเป็นทางธรรม เลี้ยงพ่อแม่ด้วย ทั้งกายและใจ

ดูอย่างพระกัสสปะ พระกัสสปะจะออกบวช ใหม่ๆ ที่เป็นลูกคนเดียว พ่อแม่อยากจะให้ครองเรือนก่อน หากู้ให้ก็ยอม แต่ตั้งสัจจะกันไว้ว่า เราสองคนนี้จะไม่ล่วงพรหมจรรย์กันเลย เอาดอกไม้ตั้งแจกันไว้ ดอกไม้นั้นตั้งแจกันไม่เคยเหี่ยวเลย เพราะตัวเองอยู่ในศีลใจ จนพ่อแม่ล่วงไปแจกันนะ แจกทานอยู่ ๗ วัน แล้วระหว่าง ๒ คนสามีภรรยาไปถึงทางสองแพร่งแยกกัน พระกัสสปะบวชเป็นพระกัสสปะ ภรรยาของพระกัสสปะบวชเป็นภิกษุณี ได้สำเร็จทั้งคู่เลย เห็นใหม่

นี่เวลาจะออก ถ้าคนมีธรรมเขาจะทำให้ทุกอย่างเป็นไปได้ไง พ่อแม่ก็มีความสุข มีความสุขต่อไปว่าลูกอยู่ในโอวาทแล้วเป็นไป เสร็จแล้วตัวเองก็มาบวชด้วยตอนหลัง เป็นพระอรหันต์ด้วย เป็นหลักชัยของศาสนาด้วย เป็นผู้ที่ทำสังคายนาครั้งแรกด้วย เป็นคนที่ว่าแม่แต่พระพุทธเจ้านิพพานแล้วนะ ถึงเวลาจะจุดไฟเผาไม้ไม่ติด ต้องเอาพระกัสสปะมาก่อน พอพระกัสสปะมาถึงมากราบเท้า ต้องกราบเท้า แล้วศพนั้นไฟติดโดยฤทธิ์ของเทวดาเลย

นี่ความเป็นธรรมไง ความเป็นธรรมมันจะมีฝ่ายเดียว คืออย่างเดียว ดีไปเรื่อยๆ แต่ถ้าโลกมองไม่เห็นมันเห็นเป็นของไร้คุณค่าไง ความดีมันเป็นดีในหัวใจ ดีในหัวใจคือว่าหัวใจเป็นสุข หัวใจพอใจ หัวใจมันอึดในธรรมของมัน นี่ก็คือความดีแท้ใจ แต่ถ้าดีในโลก ดีในโลกเขา

คนดีก็ว่าดี แต่คนดีมันผิดได้ เห็นไหม ถึงว่าดีในอะไร? ดีในหลักศาสนา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมเป็นของกลาง แม้แต่พระพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ก็มีอยู่ ถึงว่าธรรมไม่เคยเสื่อม ธรรมคือสัจจะความจริง เหมือนวิทยาศาสตร์ที่มันมีทฤษฎีแล้ว แต่นักวิทยาศาสตร์เข้าไม่ถึงใจ เข้าไปไม่ถึงตรงนั้น เพราะวิทยาศาสตร์ทางจิตนี้ พิสูจน์ไม่ได้ทางจิต จิตนี้สามารถหลุดพ้นได้ แม้แต่วิทยาศาสตร์วิเคราะห์กันแล้วนะ สสารมันต้องเหลืออยู่วันยังค่ำ สสารต้องมีเหลืออยู่ มันแปรสภาพต้องเหลืออยู่ แต่แต่หัวใจว่างหมด

สสารของใจ ธาตุรู้นี้ทำลายหมดเลย ทำลายแม้แต่สิ่งที่อยู่ในหัวใจ ทำลายทั้งหมด แล้วทำลายที่สุดแล้ว ทำลายแล้วมี ทำลายแล้วคงอยู่ ไม่ใช่ทำลายแล้วสิ้นไป ทำลายแล้วคงอยู่ ทำลายแล้วเป็นอินไตย ทำลายแล้วเป็นนิพพาน เป็นหนึ่ง ยอดเยี่ยม นั่นคือธรรมแท้ใจ ธรรมอันนั้นถ้ามีอยู่ในหัวใจของมนุษย์คนใด มนุษย์คนนั้นเป็นพระอรหันต์ นี่ธรรมอันนี้ มนุษย์นะ มนุษย์ทุกๆ คน ผู้ใดเลย พระพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ผู้ใด ชื่อนี้สมมุติทั้งนั้น ธาตุ ๔ กับขันธ์ ๕ นี้ก็สมมุติ เพราะได้มาเกิดเป็นมนุษย์ถึงได้ผู้ใดคือจิตดวงใดก็แล้วแต่ แม้แต่ในศาสนาของพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ หรือพระพุทธเจ้าของเราแล้วพระพุทธเจ้าไปข้างหน้า ผู้ใด เห็นไหม ผู้ใด เพราะจิตนี้เวียนตายเวียนเกิดอยู่ ไอ้สมมุติชื่อนี้ชั่วคราวเดียวเดียว เดียว ๘๐ ปี ๑๐๐ ปีก็เปลี่ยนอีกแล้ว จิตนี้ไปอีกแล้ว ถึงว่าวิทยาศาสตร์พิสูจน์ขนาดไหนมันก็ยังมิสสารต่อไป ทำความดีอยู่ในพรหมจรรย์ของตัวเอง ในศาสนาต่างๆ มันก็ต้องตายไป จิตนี้ไม่เคยตาย จิตนี้ต้องไปอยู่ แต่ทางประพตติธรรม เอโก ชัมโม นี่ทำลายทั้งหมดเลย

อาจารย์มหาบัวบอก ที่แรกเหมือนเข้าไปอยู่ในความว่าง ว่างๆ ทั้งหมดนั้นนะ ว่างรักษาไว้วันนะ มองเขาทะลุไปหมดเลย ความว่างอันนี้เยี่ยมมาก แต่พอมันทำลายความว่างไป ความว่างนี้เหมือนกองจี้ควาย ความว่างอย่างกับทองคำที่รักษาไว้วันนั้นนะ พอมันทำลายออกแล้วเหมือนกองจี้ควายเลย เพราะมันว่าง อีกอันหนึ่งมันว่าง ว่างแบบพูดไม่ได้ ถ้ายังมีความว่างอยู่ ใครเป็นพูดว่าความว่าง ใครเป็นคนรับรู้ความว่าง สสารนั้นมันต้องรู้สิ่งอื่นมันถึงอธิบายออกมา

สสารนั้นเป็นคำพูดกับตัวเอง ความรู้สึกเกิดขึ้นใจ ความรู้สึกก็เป็นความว่าง แต่ว่างอันนี้จะบอกว่าว่างก็ไม่ใช่ ว่างก็ไม่ใช่ มีก็ไม่ใช่ ไม่มีก็ไม่ใช่ แต่มีอยู่ แต่ถ้ามีบีบบังคับเป็นเลย เห็น

ใหม่ นี่ธรรมอันนี้ ธรรมอันนี้ที่เราต้องเข้าเป็นหลักของศาสนา เราถึงว่าทำดีในอะไร ทำดีใน รัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรม ธรรมที่เราเข้าถึง กิริยาของธรรมคือการศึกษา เล่าเรียนมา แต่พอเล่าเรียนมา ทำดี คนเรามีดี มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ

คำว่าดีนี่กลัวจะเสียเปรียบเขา ถึงจะผิดจะดีก็ต้องว่ากันไป เห็นไหม ให้คุณธรรมไป คุณก็เลศ ก็เห็นว่ากิเลสมันละ นี่ถ้าเป็นคนดี ว่านี่คนดี คนดีทำผิดพลาดได้ แล้วคนผิดพลาด คุณก็ทูลูจุมานะ กษัตริย์ ผู้ที่มีอำนาจสูง เวลาผิดแล้วยังไม่ยอมรับผิด ยิ่งทำให้มีความเสียหายมากไปใหญ่เลย เรา ถึงว่าคนนั้นดี ๆ ดีต้องยอมรับว่าดี แต่ดีต้องอยู่ในศีลธรรมด้วย

อย่างหลักกฎหมาย เห็นไหม ต้องถูกต้องตามกฎหมาย และถูกต้องตามศีลธรรมด้วย ไม่ใช่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผิดหลักศีลธรรม ฟ้องกัน ลูกฟ้องพ่อฟ้องแม่ นี่ฟ้อง นี่ยังคิดนะ เมืองไทยห้ามฟ้อง เมืองนอกฟ้องได้ ลูกฟ้องพ่อฟ้องแม่ได้ แต่เมืองไทยนี้หลักศาสนาพุทธห้าม กฎหมายเขียนไว้เด็ดขาดเลย ลูกห้ามฟ้องพ่อฟ้องแม่ เห็นไหม ถ้าฟ้องหลักกฎหมายถูกหรือไม่ ถูก ถ้ามีเหตุการณ์ แต่ของเราที่ชาวพุทธไม่ยอม ชาวพุทธนี้ในกฎหมายเขียนไว้เลย ลูกห้ามฟ้อง พ่อ ฟ้องแม่ มีแต่แม่ฟ้องพ่อ ฟ้องลูกได้ แต่ที่อื่นเขามี

นี่พูดถึงหลักกฎหมายไป คนดีก็ดีในหลักของกฎหมาย หลักกฎหมายกับศีลธรรม ต้อง ถูกต้องตามกฎหมาย แล้วต้องถูกต้องตามศีลธรรมอีกด้วยถึงจะเป็นคนดี คนดีไม่ใช่ดีตามกฎหมาย แต่ศีลธรรมนี่ไม่รู้เรื่อง นี่ถึงว่าต้องดีในศาสนา ดีในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระ พุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะพระพุทธเจ้าเกิดจากอะไร? พระพุทธเจ้าเกิดจากกามเหมือนกัน พระเจ้าสุทโธทนะ เห็นไหม พระพุทธเจ้าเกิดจากพ่อจากแม่เหมือนกัน พระพุทธเจ้าก็เกิดจากนี้ พระพุทธเจ้าถึงเห็นคุณค่าไง เห็นคุณค่าของการเกิด

พ่อแม่ให้ลูกมา ลูกนี้เลือดเนื้อเชื้อไขเกิดจากครรภ์ของมารดา เนื้อนี้ เนื้อร่างกายเป็นของ แม่ แต่หัวใจเป็นของเรา หัวใจนี้หัวใจเรา จิตปฏิสนธิมาเกิดในครรภ์ของมารดา การเกิด ๔ อย่าง เกิดมาแล้วถึงทำคุณงามความดี การเกิดอันนี้สำคัญมาก เพราะ เพราะการเกิดจิตต้องบาลานซ์กัน ระหว่างพ่อ แม่ ลูก จิตจะเสมอกันถึงได้มาเกิดกับครรภ์นั้น ทำไมไม่ไปเกิดกับพ่อแม่คนอื่น กรรมมันเสมอกันไง พ่อเกิดออกมาเป็นพ่อแม่ลูกกัน นี่ตอนนี่ชีวิตทั้งชีวิตเลยผูกพันกันไป แม่ที่ รักลูกมาก พ่อแม่ที่รักลูกมาก ลูกก็รักพ่อแม่ แต่รักครึ่งเดียวเพราะยังไม่ถึง แต่ถ้าลูกคนนั้น ไปเกิด มีลูกต่อไป ยิ่งจะรักพ่อแม่เข้าไปใหญ่เลย

เหมือนกับอชาตศัตรู อชาตศัตรูขังพระเจ้าพิมพิสารไว้ ก็จะแย่งราชสมบัติ แต่จะฆ่าก็ไม่กล้า เห็นไหม รักครั้งเดียว เวลาตัวเองก็ภรรยากำลังท้องอยู่ อชาตศัตรูนี้พอเขามารายงานว่าลูกเกิดแล้ว รักพ่อมาก ปล่อยพ่อ จะปล่อยพ่อพ่อก็ตายแล้ว พระเจ้าพิมพิสารตายแล้ว ตายพอดีพร้อมกับลูกเกิด นี่ถ้าเกิดก่อน ความผูกพัน ความเข้าใจใจ เด็กไม่เข้าใจผู้ใหญ่หรอก ถ้าตัวเองเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาจะเข้าใจความรู้สึกอันนี้ไง ความรู้สึกที่เรายังไม่มีความรู้สึกที่เรายังไม่กระทบ มันก็ยังไม่ถึงเรา

ทีนี้พ่อกับแม่เฒ่ามา พ่อแม่เดือนมา กาลเวลา วัยต่างกัน พอวัยต่างกันความรู้ก็จะต่างกันมากเลย ถ้าวัยขึ้นมาแล้ว นี่ถึงว่ากรรมกงเกวียนไถ่ คดีลูกใหม่ชั้คดียุคเก่ามาตลอด คดีลูกใหม่เข้ามาตลอด คดีลูกใหม่ชั้คดียุคเก่าเข้ามา ไอนี้คดีลูกเก่ามันขึ้นไปแล้ว แล้วคดีลูกเก่าจะมาสอนเราได้อย่างไร? ไม่ยอมรับ แต่พอเราเป็นคดีลูกเก่ามา เห็นไหม นี่กรรมมันเป็นอย่างนี้ กรรมมันเป็นวัฏฏะ กรรมมันหมุนไป แล้วต้องอาศัยอะไรเป็นที่... อาศัยเราขึ้นไปล่ะ? อาศัยอะไรเป็นหลักยึดล่ะ? ถึงบอกว่า..

(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)